

Nationella riktlinjer 2024:

Adhd och autism

Riktlinjerna i korthet

Stöd för prioriteringar i hälso- och sjukvården och socialtjänsten

Adhd och autism är funktionsnedsättningar som innebär olika typer av svårigheter i vardagen. Personer med adhd har ofta svårt med uppmärksamhet och impuls kontroll, medan personer med autism har svårt med till exempel social kommunikation och att hantera förändringar.

I de nationella riktlinjerna om adhd och autism ger Socialstyrelsen rekommendationer med olika prioritet om

- organisation och samverkan
- individanpassade insatser, till exempel kognitivt och kommunikativt stöd, psykologiska insatser och läkemedelsbehandling.

Vi vänder oss framför allt till dig som har ett övergripande ansvar för att fördela resurser i hälso- och sjukvården eller socialtjänsten – till exempel i habiliteringen, barn- och vuxenpsykiatri, elevhälsans medicinska och psykologiska insatser, kriminalvården eller individ- och familjeomsorgen.

Vi fokuserar på svårigheter och inte på styrkor vid adhd och autism, som de kommer till uttryck i samhället i dag. I ett samhälle som är inkluderande för alla behöver flera av svårigheterna inte uppstå, och styrkorna kan tas tillvara bättre.

Riktlinjerna publicerades första gången 2022, och uppdaterades 2024.

- ➔ Läs riktlinjerna i sin helhet på Socialstyrelsens webbplats, socialstyrelsen.se/nationellariklinjer/adhd-autism.

Rekommendationer i korthet

Gör tidiga insatser – och utredningar som pekar framåt

Tidiga insatser kan minska svårigheterna för personer med adhd eller autism. För en del räcker anpassningar i vardagsmiljön eller skolan, men ofta behövs insatser från flera verksamheter i hälso- och sjukvården eller socialtjänsten. Det är viktigt att börja ge stöd när behovet uppstår, ofta redan före en neuropsykiatrisk utredning och en eventuell diagnos.

Samtidigt är det viktigt att inte fördröja en neuropsykiatrisk utredning – den ökar chansen till rätt insatser. Utredningen bör följa vissa grundprinciper. Den bör till exempel anpassas till individens behov och utföras av minst en läkare och en psykolog. Man behöver alltid vara öppen för flera möjliga diagnoser. Utredningen bör också peka framåt mot lämpliga insatser – något måste alltid hända efteråt.

De olika insatserna bör sedan hållas ihop, så att personerna inte själva behöver samordna många olika kontakter. För ett lämpligt stöd och bemötande behövs också kompetensutveckling om adhd och autism för flera personalgrupper, till exempel socialsekreterare, LSS-handläggare och personal i barnhälsovården, elevhälsan och beroendevården.

Kombinera olika insatser

Socialstyrelsen rekommenderar flera typer av insatser för personer med adhd och autism, bland annat utbildning för att hantera funktionsnedsättningen (psykoedukation) och kognitivt stöd för att planera och genomföra aktiviteter. För personer med autism och utmanande beteende kan positivt beteendestöd (PBS) bidra till en positiv utveckling. Barn och vuxna med adhd kan också ha stor nytta av läkemedel som förbättrar

uppmärksamheten och koncentrationen. Adhd-läkemedel ska alltid kombineras med andra insatser.

Prioritera utsatta grupper

Du som beslutar om resurser behöver särskilt prioritera utsatta grupper, till exempel personer med intellektuell funktionsnedsättning, svåra psykiska sjukdomar eller annan komplex problematik. Fler personer med alkohol- och narkotikaproblem behöver till exempel få neuropsykiatrisk utredning samt vård och stöd för adhd eller autism – även läkemedel när det är aktuellt.

Dessutom finns andra grupper där adhd och autism ofta missas, såsom personer med annat förstaspråk än svenska, äldre och personer med adhd utan överaktivitet och impulsivitet (add). Fler skulle också kunna få bättre hjälp om socialtjänsten kunde uppmärksamma tecken på funktionsnedsättning mer, och anpassa sina insatser till det.

Vi följer upp och utvärderar vården

Det finns stora regionala skillnader i vården och stödet. Många får till exempel vänta länge på tidiga insatser och på en neuropsykiatrisk utredning.

Med de nationella riktlinjerna vill Socialstyrelsen bidra till jämlika insatser med hög kvalitet. Till riktlinjerna hör indikatorer för uppföljning. Med hjälp av dem kommer vi att utvärdera hur regionerna och kommunerna följer riktlinjerna. Som beslutsfattare kan du också använda indikatorerna för att till exempel följa upp och utveckla din verksamhet.